

Левківська Л. М.

к.е.н., доцент

Швець Т. В.

к.е.н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

МІСЦЕ ТА РОЛЬ АГРОХОЛДИНГІВ В АГРОБІЗНЕСІ

Тенденції розвитку сфери агробізнесу характеризуються появою нових організаційно-правових форм, а особливо різних вертикально-інтеграційних структур. В цьому контексті особливої уваги набувають агрохолдинги, які охоплюють декілька сільськогосподарських та інших підприємств, що забезпечують зберігання, транспортування, переробку і реалізацію сільськогосподарської продукції та продуктів переробки, тобто контролюють весь процес формування продуктового ланцюга.

Питанням розвитку агрохолдингів в Україні присвячені праці вітчизняних учених, серед яких В. Андрійчук, О. Бородіна, С. Васильєв, А. Данкевич, С. Дем'яненко, С. Дідус, Т. Дудар, М. Калінчик, К. Кулиняк, М. Малік, Б. Пасхавер, І. Рібаков, П. Саблук, О. Шапуров, В. Юрчишин та ін. Однак існують окремі аспекти, які потребують більш ґрунтовного опрацювання.

Законодавство України визначає холдингову компанію як публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій двох або більше корпоративних підприємств, забезпечує право вирішального впливу на господарську діяльність корпоративного підприємства, тобто сукупність юридичних осіб, пов'язаних контрактними відносинами чи активами [1]. Агрохолдинг (від англ. *holding* – тримання, зберігання) — це сукупність материнської компанії та контрольованих нею дочірніх компаній, що здійснюють господарську діяльність у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції [2, с. 27].

А. Є. Данкевич вважає, що специфічною особливістю агрохолдингів є здатність на основі синергетичних ефектів забезпечувати

генерацію прибутку, запроваджувати у виробництво нові системи, охоплювати весь цикл виробництва, переробки та реалізації продукції й цілеспрямовано відтворювати галузь на новій технологічній, організаційній та економічній основі [3, с. 70]. Використовуючи найсучасніші технології та новітню техніку, агрохолдингам вдалося досягти високої продуктивності виробництва, забезпечити отримання високих врожаїв і сконцентрувати великі площі земель сільськогосподарського призначення в обробітку. Метою збільшення площ сільськогосподарських угідь є завоювання лідируючих позицій у галузі та підвищення рівня конкурентоспроможності, впровадження інновацій, а також здійснення диверсифікації ризиків, забезпечення ширших можливостей залучення додаткового капіталу.

Масове створення агрохолдингів в Україні розпочалося ще з 2005 р. і спостерігається тенденція до збільшення їх кількості. Так, якщо у 2007 р. було відомо про існування 18 агрохолдингів, у 2009 р. їх кількість збільшилась до 33, то у 2012 р. сільськогосподарську діяльність здійснювало близько 129 агрохолдингових формувань. За підрахунками науковців, такі формування контролюють близько 8,7 млн. га, тобто 21% сільськогосподарських угідь країни, у тому числі 42,6% угідь, які обробляють сільськогосподарські підприємства. Крім цього агрохолдинги вже поглинули або взяли під контроль понад 6 000 сільськогосподарських підприємств традиційного типу [4, с. 7-8].

Протягом останніх років в стратегії розвитку українських агрохолдингів спостерігаються тенденції до збільшення земельного банку, виходу на міжнародний ринок капіталу, злиття і поглинання, а також прагнення аграрних компаній середньої ланки перерости в структуру агрохолдингу за рахунок накопичення землі та залучення міжнародних інвестицій. Станом на початок 2014 р. найбільшими агрохолдингами в Україні є: «UkrLandFarming plc» — орендує 670 тис. га землі; Кернел Групп — 422; NCH Capital — 400; ПАТ «Миронівський хлібопродукт» — 320; Мрія Агрохолдинг — 320; Українські аграрні інвестиції — 261; Астарта-Київ — 245; HarvEast Holding — 197; Агротон — 151; Sintal Agriculture — 150 тис. га [5].

Агрохолдингові компанії роблять значний внесок у забезпечення продовольчої безпеки держави та зростання експортного потенціалу агробізнесу і мають найбільші конкурентні переваги на ринку сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки. Але разом з тим, діяльність таких суб'єктів бізнесу має і певні недоліки: розвиток монопольного становища на ринку оренди землі та ринку сільськогосподарської продукції; переважання високоінтенсивного ви-

смажливого землеробства з порушенням вимог сівозмін, збереження родючості ґрунтів, що призводить до погіршення стану сільськогосподарських угідь. Мають місце факти навіть беззмінних посівів до чого, як правило, спонукає кон'юнктура ринку сільськогосподарської продукції, яка диктує виробництво «надприбуткових» культур; сплата податкових платежів не за місцем діяльності аграрних підприємств, тобто у сільській місцевості, а за місцем реєстрації їх головних компаній, що стримує розвиток соціальної та виробничої інфраструктур сільських територій тощо.

Таким чином, агрохолдинги — є висококонкурентними інвестиційно-привабливими інтегрованими бізнес структурами. Але їх стратегічний розвиток повинен здійснюватися шляхом удосконалення державного регулювання, а саме нормативно-правового забезпечення діяльності агрохолдингів з врахуванням екологічних та соціальних аспектів.

Список використаних джерел

1. Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006 р. № 3528-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3528-15>.
2. Мартин А. Захист економічної конкуренції у сільськогосподарському землекористуванні: переваги і недоліки агрохолдингів / А. Мартин // Землевпорядний вісник. — 2010. — № 8. — С. 26-32.
3. Данкевич А. Є. Організаційно-економічні засади розвитку агрохолдингів / А. Є. Данкевич // Економіка АПК. — 2012. — № 1. — С. 139-147.
4. Лупенко Ю. О. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності / Ю. О. Лупенко, М. Ф. Кропивко // Економіка АПК. — 2013. — № 7. — С. 5-21.
5. Топ 100 латифундистов України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top100#80>.